

Tárgytematika

Félév:	2011/12/2
Tárgynév:	Szókészlettan, jelentéstan és mondattan I.
Tárgykód:	ALMATA1341
Felelős szervezet neve:	Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA14
Tárgyfelelős neve:	Dr. Lendvai-Décsy Kornélia PhD
Tárgy követelménye:	Gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	8/0/0

Oktatás célja:

Cél

- A tudatos, igényes nyelvhasználat, a biztos helyesírás, a rendszeres szakirodalmi olvasási igény kialakítása.
- A szóbeli és írásbeli szövegek szerkesztése, alkotása, a szófaji, alaktani, szóalkotástani és a velük összefüggő helyesírási ismeretek megalapozása, elmélyítése.

Feladatok

Szókészlet-, valamint szókincstani és lexikográfiai alapismeretek elsajátítása
Mondatelemzési gyakorlottság szerzése az egyszerű mondatok körében
Az egyszerű mondatok írásjeleihez kötődő helyesírási szabályok elsajátítása.

A félév tananyaga

Célok: A magyar nyelv tudatos és igényes felhasználása
Helyesírási jártasság kialakítása, helyesírási tudatosság megvalósítása
Az önálló szakirodalmi tájékozódás megalapozása, elmélyítése.

Feladatok:

- A mondattan elméleti ismereteinek elsajátíttatása
- Elemzési jártasság kialakítása az egyszerű és összetett mondatok körében
- A szinteződés és tömbösödés megértése
- A mondattanhoz kapcsolódó helyesírási gyakorlatok elvégztetése.

Tantárgy tartalma:

Tananyag:

- Előadás:
Szókincstan. A szókészlet általános kérdései. A szókészlet állandósult nyelvi elemei. A magyar szókészlet nagysága. Az egyén szókincse. A szókincs tagolódása. Szótárak.
Szeminárium:

Tárgytematika

Félév:	2011/12/2
Tárgynév:	Szókészlettan, jelentéstan és mondattan I.
Tárgykód:	ALMATA1341
Felelős szervezet neve:	Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA14
Tárgyfelelős neve:	Dr. Lendvai-Décsy Kornélia PhD
Tárgy követelménye:	Gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	8/0/0

Tantárgy tartalma:

Szókészlet- és szókincstani gyakorlatok. Szótárfajták.

2. Előadás:

A jelentéstan. A szemantika helye a szemiotikában és a nyelvtudományban. Történeti áttekintés.

Szeminárium:

Jelentéstani levezetések és gyakorlatok. Metaforikus és metonimikus jelentésváltozások vizsgálata.

3. Előadás:

A jelentés meghatározása (a jelentés mint szabály és használati érték). A jelentésbővülés és jelentésszűkítés.

Szeminárium:

Jelentéstani gyakorlatok.

4. Előadás:

A metaforikus jelentésváltozások. A metonimikus jelentésváltozások.

Szeminárium:

A középiskolai mondattani ismeretek felelevenítése (elemzési gyakorlatok)

5. Előadás:

A jelentésaspektusok. Reális és formális viszony a szóalak és a jelentés között.

Szeminárium:

A mondatfajták felismerése. Elemzési gyakorlatok. Az egyszerű mondat írásjelei.

6. Előadás:

A jelentésmező. A szinonimák.

Szeminárium:

Zh. az öt előadás elméleti és gyakorlati anyagából. Elemzési gyakorlatok: az alany és az állítmány fajtáinak felismerése.

Tárgytematika

Félév:	2011/12/2
Tárgynév:	Szókészlettan, jelentéstan és mondattan I.
Tárgykód:	ALMATA1341
Felelős szervezet neve:	Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA14
Tárgyfelelős neve:	Dr. Lendvai-Décsy Kornélia PhD
Tárgy követelménye:	Gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	8/0/0

Tantárgy tartalma:

7. Előadás:

A mondattan tárgya. A mondat meghatározása.

Szeminárium:

A szószerkezet fajtáinak felismerése – elemzési gyakorlatok Zh: Az egyszerű mondatok írásjelei (helyesírási gyakorlati feladatok a zh-ban).

8. Előadás:

A mondat fajtái (A mondatfajták csoportosítása)

Szeminárium:

A hagyományos és funkcionális nyelvtani elemzés egybevetése.

9. Előadás:

A mondat fő részei: az alany és az állítmány.

Szeminárium:

Mondatfunkciós részek és szerkezettagok megkülönböztetése.

10. Előadás:

A szintagma fogalma SAUSSURE és DEME alapján.

Szeminárium:

Elemzési gyakorlatok az egyszerű mondatok köréből.

11. Előadás:

A mondatrészek halmozása és szerkesztése. Az egyszerű mondatok funkcionális elemzése. A szószerkezet és mondatrész viszonya.

Szeminárium:

Elemzési gyakorlatok az egyszerű mondatok köréből.

12. Előadás:

Szinteződés és tömbösödés az egyszerű mondatokban.

Szeminárium:

Elemzési gyakorlatok az egyszerű mondatok köréből.

Tárgytematika

Félév:	2011/12/2
Tárgynév:	Szókészlettan, jelentéstan és mondattan I.
Tárgykód:	ALMATA1341
Felelős szervezet neve:	Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA14
Tárgyfelelős neve:	Dr. Lendvai-Décsy Kornélia PhD
Tárgy követelménye:	Gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	8/0/0

Tantárgy tartalma:

13. Előadás:

A bővítmények I.: a határozók rendszere.

Szeminárium:

Zárthelyi dolgozat az egyszerű mondatok elemzése köréből.

14. Előadás:

A bővítmények II.: a tárgy és a jelzők.

Szeminárium:

A félévi munka értékelése, a gyakorlati jegyek kiadása.

A félév zárása aláírással és évközi jeggyel történik.

Számonkérési és értékelési rendszere:

Követelmények:

A hallgató

- Ismerje meg a magyar szókészlet és szókincs főbb jellemzőit, szerezzen jártasságot a főbb szótárak használatában!
- Ismerje fel a főbb jelentésváltozási jelenségeket!
- Legyen tisztában a szövegcentrikus mondatelemzéssel!
- Rendelkezzon megfelelő ismeretekkel a szöveg és a mondat összefüggéseiről!
- Ismerje fel a mondat felépítését, a bővítmények mondatbeli szerepét!
- Helyesírási teljesítménye feleljen meg a félév során vele szemben támasztott követelményeknek!
- Teljesítsen minden zárthelyi dolgozatot legalább elégséges szinten!
- Vegyen részt aktívan a szemináriumok munkájában!

Tárgytematika

Félév:	2011/12/2
Tárgynév:	Szókészlettan, jelentéstan és mondattan I.
Tárgykód:	ALMATA1341
Felelős szervezet neve:	Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA14
Tárgyfelelős neve:	Dr. Lendvai-Décsy Kornélia PhD
Tárgy követelménye:	Gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	8/0/0

Számonkérési és értékelési rendszere:

Az aláírás feltételei:

A követelmények címszó alatt felsoroltak teljesítése.

Az év közti jegy megszerzésének feltételei:

A zárthelyi dolgozatok feladatainak legalább elégséges szintű teljesítése.

Az elégtelen év közti jegy pótlásának feltételei:

- A mondattan elméletéből történő szóbeli beszámoló.
- Komplex mondatelemzési zárthelyi dolgozat megírása a félév teljes anyagából.
- Helyesírási dolgozat írása a félév anyagához kapcsolódó témakörökből.

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

A magyar nyelv könyve (szerk. Adamikné Jászó Anna) Trezor Kiadó Bp. 1993.
Magyar nyelv (szerk. Farkas Ferenc) J11-1043
Feladatgyűjtemény (szerk. Farkas Ferenc) J11-1045
Magyar nyelvészeti szöveggyűjtemény (szerk. Hangay Zoltán) J11-1033
A magyar helyesírás szabályai 11. kiadás. Akadémiai Kiadó. Bp.
Deme László: A beszéd és a nyelv. Tankönyvkiadó. Bp., 1978. 59-92 p.
Hernádi Sándor: Helyesírási önképző (2. átdolgozott kiadás). Gondolat. Bp., 1988.
Magyar nyelvi gyakorlókönyv. Szerk. Hangay Zoltán. Trezor Kiadó. Bp., 1992.
Nagy Lajos, Cs.: Helyesírási gyakorlókönyv. Trezor Kiadó. Bp., 1989.
Rácz Endre-Szemere Gyula: Mondattani elemzések. Tankönyvkiadó. Bp., 1985.
Szemere Gyula: Hogy is írjuk? (2. átdolgozott kiadás). Gondolat Bp., 1987.

Tárgytematika

Félév:	2011/12/2
Tárgynév:	Szókészlettan, jelentéstan és mondattan I.
Tárgykód:	ALMATA1341
Felelős szervezet neve:	Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA14
Tárgyfelelős neve:	Dr. Lendvai-Décsy Kornélia PhD
Tárgy követelménye:	Gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	8/0/0

Kötelező irodalom:

- Vörös Ferenc: Helyesírási tréningek. Győr-Moson-Sopron Megyei Pedagógiai Intézet. Győr, 1993.
- Vörös Ferenc: Legyen biztos helyesírásunk! Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1996.
- Galgóczi László: A magyar nyelv I. A nyelvi rendszer. A szöveg, a mondat és a szófajok. Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged, 1992.
- Magyar grammatika (Szerk.: Keszler Borbála) Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2000.
- Bárdosi Vilmos – Kiss Gábor: Közmondások. Tinta Könyvkiadó, 2005.
- Bárdosi Vilmos – Kiss Gábor: Szólások. Tinta Könyvkiadó, 2005.
- Kiss Gábor – Bárdosi Vilmos: Szinonimák. Tinta Könyvkiadó, 2008.
- Parapatics Andrea: Szlengszótár. Tinta Könyvkiadó, 2008